

соціальної і політичної психології НАПН України. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2021-60-2-24-30>

3. Жиленко, Р. В. (2018). Дослідження основних потреб учасників АТО та членів їх сімей в соціальних послугах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 1 (42), 68–73. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/20429>

4. Олексюк Н. (2024). Соціальна підтримка ветеранів війни: можливості реалізації закордонного досвіду в Україні. // *Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами XIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль 25–26 квітня 2024 року)*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка. С. 189–194. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/32807/1/Zb_Sots_robota.pdf

5. Ординович В., Слосанська Г. (2024). Професійна адаптація ветеранів війни при переході від військового до цивільного життя як важлива соціальна проблема / *Стратегії наукового пошуку в соціальній роботі, соціальній педагогіці та соціальній освіті: поліфункціональність ідей [Електронне видання] : Збірник тез. доповідей II Всеукраїнської наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти та молодих учених (Тернопіль, 22-23 листопада 2024 р.)* / за заг. ред. Л. Й. Петришин, Н.С. Олексюк, Г.М. Олійник. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2024. С. 86–90.

6. Представництво МОМ в Україні (Січень, 2020). Життя після конфлікту: опитування щодо соціально-демографічних та соціально-економічних характеристик ветеранів конфлікту на сході України та їхніх сімей. URL: https://iom.org.ua/sites/default/files/veterans_reintegration_survey_2020_ukr.pdf

Людмила Петришин,
*професор, доктор педагогічних наук,
професор кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль*

Блашак Ольга
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності 231 Соціальна робота,*

РОЛЬ КРЕАТИВНИХ РІШЕНЬ В АДАПТАЦІЇ ДО ЗМІН

У статті розглядається значення креативного мислення як ключового ресурсу в процесі адаптації особистості та організацій до змінних умов сучасного суспільства. Звертається увага на особливості прийняття креативних рішень кризових ситуаціях, які вимагають гнучкості мислення, творчого підходу та швидкого реагування. Наголошується, що креативні рішення є не лише інструментом вирішення проблем, а й потужним механізмом самореалізації та професійного зростання в умовах адаптації до постійних змін.

Ключові слова: креативність, креативне мислення, творчі рішення, адаптація, адаптаційні стратегії, розвиток креативного потенціалу.

Постановка проблеми. Креативні рішення як інструмент адаптації до змін набувають особливого значення в умовах сучасного динамічного суспільства, де постійне оновлення технологій, соціальних норм і професійних вимог потребує гнучкості та здатності до швидкого реагування. Здатність особистості знаходити оригінальні, нестандартні шляхи розв'язання проблем є критично важливою для ефективної адаптації як у повсякденному житті, так і в професійній діяльності. Креативність у цьому контексті виступає не лише як риса особистості, а як результат інтеграції когнітивних, емоційних та соціальних компонентів, що забезпечують здатність до саморегуляції, творчого мислення та прийняття рішень у невизначених обставинах. Проблема дослідження полягає у вивченні соціального контексту і психологічних передумов, які сприяють або перешкоджають формуванню креативних стратегій адаптації до змін.

Виклад основного матеріалу. У контексті особистісної адаптації до змін, креативність не є окремим процесом, а інтегрується у всі сфери життя – від особистих рішень до професійної діяльності [1]. Особливо актуальним це стає у професіях, де людина щодня працює з новими ситуаціями, інформацією, емоційно напруженими подіями. Наприклад, фахівці соціальної сфери, психологи, педагоги чи управлінці потребують не лише знань, а й здатності діяти творчо у межах обмежених ресурсів чи нестандартних ситуацій.

Науковці підкреслюють, що креативне мислення формується не лише через інтелектуальні вправи, а й через досвід взаємодії в різних соціальних ролях. Участь у командній діяльності, проєктній роботі, міжособистісному спілкуванні сприяє розвитку навичок адаптації через практику застосування творчих стратегій [6]. Саме у таких ситуаціях фахівці вчаться домовлятися, враховувати різні точки зору, шукати компроміси, що є основою як творчого, так і адаптивного потенціалу.

Особливу роль у розвитку креативності відіграє середовище. У навчальному просторі важливо створити умови, де не критикуються помилки, а заохочується експеримент, пошук, ініціатива [3]. Це формує у фахівців психологічну безпеку, зменшує страх перед новизною і, відповідно, стимулює відкритість до змін. Важливо, щоб педагоги були не лише носіями знань, а й фасилітаторами креативності – моделювали ситуації які нададуть можливість реалізовувати свої ідеї на практиці.

Враховуючи, що культури піклування про своє психічне здоров'я в Україні практично немає, значно зростає роль методів саморегуляції психічних станів, що дозволяє оптимізувати свій функціональний стан, знімати психічне напруження, саморозвантажувати психіку. Тому доцільно приділяти увагу впровадженню у широкі верстви населення різних методів саморегуляції, наприклад, методів аутогенного тренування, медитації, арт-терапії, психологічним тренінгам та іншим методам, які допоможуть особистості мати ресурси самопідтримки, справитись з тими складними ситуаціями, які є в сучасному житті кожного українця [2].

Одним із найважливіших аспектів розвитку креативних навичок є здатність працювати з невизначеністю. Сучасна людина дедалі частіше стикається з ситуаціями, у яких немає готових відповідей або інструкцій [4]. Креативність у таких випадках – це здатність формулювати нові запитання, бачити проблему з різних боків, комбінувати елементи різного досвіду, експериментувати. Це особливо важливо у кризових або трансформаційних періодах, коли потрібні не лише швидкі реакції, а й нестандартне бачення ситуації.

Також варто врахувати вплив мотиваційних чинників на розвиток креативного мислення. Внутрішня мотивація, зокрема інтерес до пізнання, прагнення до самореалізації та внутрішня потреба у зміні, сприяє активізації творчого потенціалу. Особи з високою внутрішньою мотивацією, як правило, не чекають зовнішніх стимулів, а самостійно ініціюють зміни, шукають нові знання, технології, ідеї.

Креативність також вимагає толерантності до невизначеності – здатності не панікувати перед незрозумілими обставинами, а сприймати їх як виклик. Це один з найважливіших компонентів психологічної зрілості, що тісно пов'язаний із розвитком адаптаційних стратегій. Людина, яка не боїться невідомого, з більшою ймовірністю знайде нові шляхи вирішення проблем, проявить ініціативу, здатну трансформувати ситуацію[7].

Варто також звернути увагу на роль креативності в командній роботі. Уміння пропонувати ідеї, приймати й розвивати думки інших учасників, узгоджувати бачення – усе це вимагає не лише соціальних навичок, а й гнучкого мислення [5]. Команди, в яких розвинена креативна взаємодія, зазвичай демонструють вищу продуктивність, краще адаптуються до змін, ефективніше долають конфлікти.

Нарешті, важливо зазначити, що креативність - це не лише вроджена здатність, а й навичка, яку можна і потрібно розвивати. Застосування методів дизайн-мислення, «мозкового штурму», SWOT-аналізу, створення ментальних карт - усе це сприяє формуванню нового типу мислення, що виходить за межі шаблонів. У такому мисленні адаптація до змін стає не просто способом збереження рівноваги, а рушієм інновацій та розвитку.

Висновки. Загалом, креативність є ключовим чинником успішної адаптації особистості до змін. Розвиток креативного мислення сприяє формуванню гнучкості, відкритості до нового досвіду та здатності до ефективного вирішення проблем. Соціальні та освітні чинники відіграють важливу роль у підтримці та розвитку креативного потенціалу. Застосування креативних рішень у процесі адаптації до змін дозволяє не лише ефективно справлятися з викликами, але й сприяє особистісному та професійному зростанню.

Список використаних джерел:

1. Андрієнко Т.В. Креативність як чинник адаптації особистості до змін. *Психологія і суспільство*. 2018. № 2. С. 45–50.
2. Бондаренко О.М. Формування креативного мислення в умовах змін: соціально-психологічний аспект. *Наукові записки НаУКМА. Психологія і педагогіка*. 2020. Т. 4. С. 22–28.
3. Кондратюк С.О. Соціальні аспекти розвитку креативного потенціалу особистості. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 5. С. 133–140.
4. Мірошніченко І.В. Креативність у контексті особистісного розвитку в умовах невизначеності. *Психологічні перспективи*. 2019. Вип. 34. С. 78–84.

5. Пономаренко В.І. Адаптаційні стратегії в умовах трансформаційного суспільства. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2022. № 3. С. 49–55.

6. Савченко Л.В. Психологія творчості та її роль в адаптації до змін. Освіта і розвиток обдарованої особистості. 2020. № 6(81). С. 114–118.

7. Черниш Н.В. Роль емоційної регуляції в креативному прийнятті рішень. *Актуальні проблеми психології*. 2021. Т. 16, вип. 3. С. 101–106.

Людмила Петришин,
*професор, доктор педагогічних наук,
професор кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль*

Анастасія Мацьків,
*магістрантка кафедри соціальної роботи і
менеджменту соціокультурної діяльності,
спеціальності 011 освітні, педагогічні науки,
ОПП Соціальна педагогіка
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРЕВЕНТИВНОЇ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті аналізуються нормативно-правові основи діяльності соціальних педагогів у закладах загальної середньої освіти, які визначаються цілим рядом законодавчих та підзаконних актів, які регулюють соціально-педагогічну практику в Україні. Розглядається діяльність соціального педагога в закладах загальної середньої освіти, та зазначається що вона регламентується низкою законодавчих актів, що визначають як його права та обов'язки, так і конкретні напрямки роботи.

Ключові слова: *превентивна робота, соціальний педагог, заклад загальної середньої освіти, нормативно-правові основи.*